

sinceritat desacomplexada, on explica els seus antecedents familiars i, entre d'altres coses, la seva versió de l'entrada de les tropes franquistes des de Ca l'Herbolari de Viladrau. Una perla.

Maria CAMPILLO
Universitat Autònoma de Barcelona

Regiment de preservació de pestilència (1348). Jacme d'Agramont. Transcripció i estudi lingüístic: Joan VENY. Introducció: Francesc CREMADES. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2015, 111 p. (Col·lecció Scripta, 7).

Res és més útil per al coneixement de la llengua d'èpoques passades, de quan no hi havia encara enregistraments sonors, que la publicació i anàlisi lingüística de texts de qualsevol temàtica que reflecteixin, en un grau més o menys marcat, trets del parlar col·loquial. Amb aquests texts, i l'anàlisi corresponent, el coneixement que adquirim de la llengua és múltiple: si per una banda podem fer el seguiment dels costums (no se'n poden dir normes, encara) gràfics, considerant cada text com una baula de la cadena gràfica de la llengua (i no en dic ortogràfica perquè l'ortografia és una convenció moderna), per una altra banda els texts ens donen indicis de l'evolució de la llengua i, a més a més, ens donen indicis de les diferències diatòpiques (i a vegades també diastràtiques) que encara avui són manifestes dins l'àrea considerada com a pertanyent a un mateix domini lingüístic (cosa, tanmateix, no fàcilment determinable). Si, a més a més, el text transcrit i estudiat és un text d'un valor important en si mateix pel seu contingut, per allò que explica i no només per com ho explica, aleshores la publicació és un vertader petit tresor per la vàlua cultural global que representa.

I aquest és, precisament, el cas de l'obra objecte d'aquesta ressenya: un text de 1348 valuós per a la història científica catalana, i concretament per a la història de la Medicina, publicat i estudiat pel seu valor lingüístic. I ho és tant, valuós lingüísticament, que aquesta no n'és la primera edició, sinó la tercera, prova que ha estat un text molt ben acollit pels estudiosos de la llengua i, també, pels de la ciència. La primera edició la va fer Joan Veny el 1971, gràcies a la beca «Manuel de Montoliu» que li va concedir la Diputació de Tarragona. La segona va ser el 1998, i s'hi varen incloure aportacions dels historiadors de la Medicina Luis García Ballester i Jon Arrizabalaga. I en aquesta tercera hi ha una introducció d'un altre estudiós de la història de la Medicina, el metge Francesc Cremades.

Aquesta tercera edició és més humil, com a llibre material, més petita, adaptada a les mides estàndard de la col·lecció, però la introducció de Francesc Cremades la fa especialment interessant perquè destaca el valor del text dins la història de la ciència catalana i europea, situa el seu autor i les seves recomanacions dins el context social, científic i cultural de l'època i remarca el seu llenguatge a la vegada culte i planer, perquè a Jacme d'Agramont, catedràtic de Medicina de l'Estudi General de Lleida, li interessava no solament fer arribar les seves recomanacions a altres metges o a personal sanitari, sinó també a les personalitats civils que eren responsables de la salut pública. Aquesta és la principal raó, segurament, que no escrigués l'obra en llatí i que hi usi una llengua fàcil, amb expressions populars del seu entorn immediat.

L'anàlisi lingüística de Joan Veny en aquesta nova edició del *Regiment* és més sintètica que no ho era en la primera. Segurament deu haver considerat que amb aquesta presentació més concisa, de redacció més simple, l'estudi quedava igualment ben explicat i complet, però a parer d'aquest modest ressenyador tal com està és massa simplificat; feia de més bon llegir i entendre, i pareixia un treball més complet, la redacció primera, amb més explicacions. No hi ha, per exemple, el capítol dedicat a la grafia; i en el vocalisme tònic, en parlar de la *a* de *jaure* i *naxen*, es limita a dir que la *a* es manté, sense cap explicació, ben diferent del raonament de la primera edició...¹ No m'hi allargaré amb exemples, perquè

1. No conec la segona edició, encara que, per les referències que s'hi fan, intuec que de contingut és igual a la primera.

pens que no val la pena, però la simplificació afecta tots els apartats (vocalisme, consonantisme, morfologia); només crec que era prescindible, i se n'ha prescindit, la taula de formes verbals, poc profitosa. En canvi, on hi ha hagut ampliació és al glossari, al qual ha col·laborat també Francesc Cremades.

Aquesta apreciació sobre la simplificació de l'estudi lingüístic no desvalora, tanmateix, l'obra publicada, que és un testimoni essencial de la llengua catalana del segle XIV i un reflex d'una particularitat que ja aleshores es manifestava en el parlar de Lleida, particularitat que s'ha mantingut en part fins a la llengua moderna. La transcripció del Dr. Veny és modèlica i no deixa dubtes, i per tant no hi podem posar objeccions. Hem de considerar un encert dels planificadors de la col·lecció *Scripta* incloure-hi aquesta nova edició de l'obra de Jacme d'Agramont, avui en dia ben exhaurida en les edicions anteriors.

No puc acabar, però, sense fer un retret al responsable (o als responsables) de la publicació en conjunt. A la introducció de Francesc Cremades hi ha alguns errors lingüístics que me'n guardaré prou d'imputar-li a l'autor, perquè no sent especialista en llengua no l'en podem culpabilitzar; sí, però, que crec que era l'obligació del curador del volum (que no sabem qui és) fer-hi les esmenes corresponents. Els errors són aquests:

— «com acabament de la malaltia», «El conegut com galenisme» (p. 16); en tots dos casos el 'com' hauria de ser 'com a': «com a acabament...», «... com a galenisme»;

— «Així n'hi ha escrits» (p. 17) hauria de ser «Així n'hi ha d'escrits», en què el pronom *n'* es refereix a *regimina sanitatis*;

— «També amb instruccions contra la pestilència es van escriure d'altres adreçats a metges» (p. 17) hauria de ser «També amb instruccions contra la pestilència se'n van escriure d'altres adreçats a metges», on igualment *n'* fa referència a *regimina sanitatis*;

A part d'aquests petits retrets formals, però, repetesc que la republicació d'aquesta obra de Jacme d'Agramont, sota la responsabilitat de Joan Veny i amb la introducció interessantíssima de Francesc Cremades, és una molt important aportació a la història de la llengua catalana i a la història de la ciència i la cultura catalana.

Jaume CORBERA POU
Universitat de les Illes Balears

ROBINSON, Cynthia (2014): *Passion in a Multiconfesional Castile. The Virgin, Christ, Devotions, and Images in the Fourteenth and Fifteenth Centuries*. Pennsylvania: The Pennsylvania State University Press, University Park, 466 p.

No és habitual que *ER* ressenyi les publicacions de l'àmbit de la història de l'art. L'aparent intrusió en un camp que no és estrictament el nostre s'explica pel fet que una de les tesis bàsiques d'aquesta obra, de bella factura i profusament il·lustrada, que tracta de situar per écart l'art religiós castellà medieval en el marc del context europeu, postula la influència en aquell àmbit de textos literaris catalans; en especial d'una obra ara en general desconeguda, però molt difosa en el seu temps. Tal tesi, defensada amb entusiasme des d'una mentalitat del tot oberta a un diàleg cultural interdisciplinari centrat en l'estudi de les relacions entre història, literatura religiosa i art en la Castella profunda dels s. XIV i XV, justifica amb escreix que hi parem especial esment.

L'obra està dividida en una introducció (p. 1-30) i cinc llargs capítols: 1. «La vida de Crist, de la polèmica a la devoció: Textos i imatges» (p. 31-110); 2. «Crist crucificat: una poètica de la transformació» (p. 110-154); 3. «Virgo Triumphans» (p. 155-240); 4. «Virgo Patiens» (p. 241-316); 5. «Imatges i devoció: Imatges devocionals?» (p. 317-372), seguits d'una conclusió (p. 373-384), les notes (p. 385-438), la bibliografia (p. 439-463), i un índex (p. 464-466).

Ja d'entrada l'autora formula una pregunta no gens fàcil de contestar sobre el sentit de la devoció dels cristians dels s. XIV i XV i del paper específic que hi jugava la figura de la humanitat de Crist, preeminentment visionada a través de les imatges. Les imatges, argumenta la Prof. Robinson, han causat